

IETS OVER DE NIEUWE KLOK IN DEN BUITENTOREN.

Na 121 jaren heeft in Augustus 1932 de massale toren van de O. L. Vrouwe- of Buitenkerk weer gezongen.

Een stomme toren was ook wel heel bijzonder tegen Kampen's klokken-traditie.

Want onder de vele industrieën, die eertijds te Kampen hebben gebloeid, behoort ook te worden gerangschikt die van het gieten van toren-klokken, welke een reeks van jaren hier ter stede heeft bestaan. (Aldus lezen we in de geschiedenis van Overijssel.)

De eerste, die deze tak van nijverheid te Kampen heeft gevestigd, schijnt te zijn geweest Mr Geert van Wou uit Hintham bij 's Hertogenbosch.

Op 31 Januari van het jaar 1481 kwam hij overeen met de Kerkmeesters van de O. L. Vrouwe Kerk, dat hij twee klokken voor deze kerk zou gieten, één van 5500 pond en een van 4000 pond.

De overeenkomst, die op het gieten van deze klokken betrekking heeft, is bewaard gebleven in het archief van de Gemeente. Iemand die er interesse voor heeft, vrage de vriendelijke archivaris naar No. 831.

Deze beide klokken moesten gegoten worden, volgens de overeenkomst, op de toonen ré en mi, zoodat ze zouden aansluiten bij de toon „ut” van de Maria-klok, die Mr Geert voor die kerk reeds gegoten had, en welke klok thans nog hangt in den Nieuwen Toren, en hier dienst doet in het klokkenspel, en tevens om het volle uur aan te geven.

De beide andere genoemde klokken zijn niet meer aanwezig, en schijnen in lateren tijd te zijn verkocht.

Geert van Wou heeft niet alleen in en voor Kampen zijn klokken gegoten, maar ook daarbuiten, zelfs in Duitschland is hij bekend. Voor de stad Erfurt goot hij onder andere de wereldberoemde „Gloriosa”, met een gewicht van 27500 pond. In 1493 had hij voor de Plechelmus-kerk van Oldenzaal de groote Maria-klok gegoten. Voor de Dom van Utrecht zelfs 13 klokken, en zoo voor meerdere kerken in ons land. Wij mogen daarom zeker Geert van Wou noemen: de beroemdste klokkengieter van alle tijden.

Bij de instorting van den Buitentoren in 1607 werden de meeste klokken vernield, alleen de Maria-klok was gespaard gebleven, en is nadien verhuisd (zooals gezegd) naar den Nieuwen Toren.

De laatste groote klok, die in den Buiten-toren heeft gehangen, en na 1811 niet meer werd geluid, werd in 1845 door de Gemeente (als haar eigendom) verkocht.

In de notulen van den Raad van 2 Juni 1845 lezen we, dat deze klok werd verkocht „ingevolge daarvan vastgestelde conditiën, en dat dezelve als hoogste inschrijvers is toegewezen aan de Heeren S. A. de Jong en Zonen, kooplieden, wonende te deze stede, voor een som van twee duizend vier honderd zeven en twintig gulden”.

De klok werd volgens bovengenoemde „conditiën” „vrijblijvend” geschat op 7 à 8000 oude ponden.

Onder de vier hoogste inschrijvers vinden we ook de namen: Petit & Fritsen, klokkengieters te Aerle Rixtel, bij Helmond, die hadden ingeschreven voor de som van f 2167.

Wat met deze klok is gebeurd wordt niet vermeld. Misschien omgegoten tot een nieuwe klok; of misschien omgegoten tot minder vredelievende doeleinden?

Sinds Augustus 1932 heeft de Buitentoren weer een klok!

Hoewel de toren het eigendom is van de gemeente, heeft het Bestuur zeer bereidwillig aan de Katholieken toegestaan in haar toren de nieuwe luidklok op te hangen, en voor haar godsdienstoefeningen te gebruiken.

De torens, en nog meer de zingende torens verhoogden het aanzien eener stad. Deze klok, die als een harer voorgangsters, den naam van „Maria” draagt, werd gegoten in de klokkengieterij van de Firma Petit en Fritsen te Aerle Rixtel. Zij heeft een onder-diameter van 1.39 M. en weegt netto 1815 K.G. Wat de klank betreft is zij ook zeer zeker een waardige opvolgster van haar voorgangster.

De klokken-expert, die de klok vóór de aflevering keurde, geeft de volgende technische bijzonderheden:

„De slaghoogte heb ik vastgesteld als: d' 2/16 met 292 trillingen. De overige, de meest op den voorgrond tredende harmonietonen als: grondtoon, prime, terts, quint, boven-octaf, decime, undecime, duodecime, alsook de secundaire-slagtoon, groepeeren zich in een haast volmaakte zuiverheid om hun aanvoerder.”

„Een klok van zulk edel klankgehalte, kwam mij, voor zoover ik mij herinner, niet ter keuring.”

Voor den kunstenaar is dit zeker een schitterend resultaat. Want welk een berekening gaat er niet vooraf aan het eigenlijke werk. Bij de bestelling wordt slechts gezegd: het moet een klok zijn van plus minus 1700 K.G., en moet als toon afgestemd zijn op d'.

De klokkengieter moet nu gaan berekenen, hoe zwaar, hoe groot, hoe dik de klok moet zijn, om aan deze gestelde eischen te voldoen. Zoiets is voor ons gewone menschen wel een heel ingewikkelde puzzle. Het gieten van klokken heeft daarom ook iets geheimzinnigs gekregen bij de menschen, en hoeveel legenden zijn er niet om dit bedrijf geweven.

Ook meende men, dat zilver, b.v. een zak met rijksdaal-

ders in den smeltoven werd geworpen. Niets is minder waar. Het zilver zou zelfs de klank onzuiver maken. Proeven hebben dit uitgemaakt. De klokkenspijs bestaat heel gewoon uit pl.m. 80 pct. koper en pl.m. 20 pct. tin.

De vorm, de dikte van den klokkenwand op verschillende hoogten brengt het verschil in toon en klank.

De klok, die bij gelegenheid van het 40-jarig priesterfeest werd gewijd, draagt tot opschrift: „De Parochianen van Kampen hebben mij ten geschenke gegeven aan hun Pastoor, Wilhelmus, Leo, Maria Wentholt, bij gelegenheid van zijn 40-jarig priesterfeest, 15 Aug. 1932.”

We willen hier besluiten met den wensch uitgedrukt in de oorkonde, die bij dezelfde gelegenheid aan den Z. E. Heer Pastoor werd aangeboden: „Moge deze klok in moeilijke tijden door milde bijdragen bijeengebracht, ten allen tijde de Parochianen van Kampen in grooten getale blijven roepen tot bijwoning van hun godsdienstoefeningen.”

H. K.

